

Euroopa andmekaitseinspektori arvamus Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi ettepaneku kohta, mis käsitleb elektri- ja elektroonikaseadmete romusid

(2010/C 280/02)

EUROOPA ANDMEKAITSEINSPEKTOR,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 16;

võttes arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste hartat, eriti selle artiklit 8;

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 1995. aasta direktiivi 95/46/EÜ üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta, eriti selle artiklit 17;

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2000. aasta määrust (EÜ) nr 45/2001 üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ühenduse institutsioonides ja asutustes ning selliste andmete vaba liikumise kohta, eriti selle artiklit 41,

ON VASTU VÕTNUD JÄRGMISE ARVAMUSE:

I. SISSEJUHATUS

1. 3. detsembril 2008 võttis komisjon vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi ettepaneku elektri- ja elektroonikaseadmete romude kohta (edaspidi „ettepanek“) ⁽¹⁾. Ettepaneku eesmärk on uuesti sõnastada 27. jaanuaril 2003. aastal vastu võetud direktiiv 2002/96/EÜ elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmete kohta (edaspidi „direktiiv“), ⁽²⁾ muutmata elektri- ja elektroonikaseadmete romude kogumise ja ringlussevõttuga seotud ajendeid ja põhjendusi.

2. Euroopa andmekaitseinspektoriga ei ole määruse (EÜ) nr 45/2001 ⁽³⁾ artikli 28 lõike 2 nõuete kohaselt konsulteeritud. Seetõttu on Euroopa andmekaitseinspektor võtnud omaalgatuslikult vastu käesoleva arvamuse, mis põhineb nimetatud määruse artikli 41 lõikel 2. Euroopa andmekaitseinspektor soovib lisada ettepaneku preambulis viite käesolevale arvamusele.

⁽¹⁾ KOM(2008) 810 (lõplik).

⁽²⁾ ELT L 37, 13.2.2003, lk 24.

⁽³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 45/2001, 18. detsember 2000, üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ühenduse institutsioonides ja asutustes ning selliste andmete vaba liikumise kohta, EÜT L 8, 12.1.2001, lk 1.

3. Euroopa andmekaitseinspektor on teadlik soovitusel esitamise õigusloomeprotsessi lõppjärgus, kuid peab käesoleva arvamuse edastamist siiski asjakohaseks ja kasulikuks, sest ettepanek tõstatab olulisi andmekaitseprobleeme, millele selle tekstis ei ole tähelepanu pööratud. Käesoleva arvamusega ei püüta muuta ettepaneku, mille raskuskeskmeks ⁽⁴⁾ jääb keskkonnakaitse, peamist ja ülekaalukat eesmärki ning sisu, vaid tuua välja lisamõõde, mis muutub meie infoühiskonnas järjest tähtsamaks ⁽⁵⁾.

4. Euroopa andmekaitseinspektor, olles samuti teadlik uuesti sõnastamise menetluse piiratud ulatusest, kutsub seadusandjat siiski tungivalt üles võtma käesolevaid soovitusi arvesse kooskõlas uuesti sõnastamist käsitleva institutsioonidevahelise kokkuleppe punktiga 8 (milles nähakse ette võimalus muuta muutmata sätteid) ⁽⁶⁾.

II. ETTEPANEKU KONTEKST JA TAUST NING SEOTUS ANDMEKAITSEGA

5. Ettepaneku eesmärk on ajakohastada olemasolevat direktiivi elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmete kõrvaldamise, korduskasutamise ja ringlussevõtu kohta. Ettepaneku koostamiseni, nagu oli ette nähtud direktiivi artikli 17 lõikega 5, viisid direktiivi rakendamise esimestel aastatel ilmnunud tehnilised, õiguslikud ja haldusprobleemid.

6. Elektri- ja elektroonikaseadmed on lai tooterühm, mis hõlmab mitmesuguseid isikuandmete talletamist võimaldavaid vahendeid, nagu infotehnoloogia- ja telekommunikatsiooniseadmed (näiteks personaalarvutid, sülearvutid, elektroonilised sideterminaalid), mida iseloomustavad praeguses tehnika ja majanduse kontekstis järjest kiirenevad innovatsioonitsükli ning eri tehnoloogiate lähenemisest tulenev mitme otstarbega seadmete pakkumine. Elektrooniliste andmekandjate valdkonnas toimub järjest kiirenev areng, eriti seoses salvestusmahu ja -formaadiga, ning sellest

⁽⁴⁾ Vt Euroopa Kohtu 23. veebruari 1999. aasta otsus kohtuasjas C-42/97 Euroopa Parlament vs. Euroopa Liidu Nõukogu, EKL 1999, lk I-869, punkt 43.

⁽⁵⁾ Vt, *inter alia*, ka Euroopa Kohtu 30.1.2001. otsus kohtuasjas C-36/98 Hispaania v. nõukogu, EKL 2001, lk I-779, punkt 59: „Kui ühenduse meetme läbivaatamisel selgub, et meetmel on kaks eesmärki või see koosneb kahest komponendist, millest üht võib pidada peamiseks või ülekaalukaks, teine on aga vaid juhuslik, siis peab õigusakt toetuma üheleainsale õiguslikule alusele – nimelt sellele, mida nõuab peamine või ülekaalus olev eesmärk või komponent.“

⁽⁶⁾ Institutsioonidevaheline kokkulepe, 28. november 2001, õigusaktide uuesti sõnastamise tehnika süstemaatilise kasutamise kohta, EÜT C 77, 28.3.2002, lk 1.

tuleneb turujõudude põhjustatud järjest kiirenev elektri- ja elektroonikaseadmete (mis sisaldavad suurt hulka sageli delikaatseid isikuandmeid) ringlus. Selle tulemusel on elektri- ja elektroonikaseadmete romud kõige kiiremini kasvav jäätmevoog Euroopa Liidus ⁽⁷⁾ ning nende sobimatu kõrvaldamise korral suureneb selgelt ka seda tüüpi elektri- ja elektroonikaseadmetesse talletatud isikuandmete kaotamise ja hajumise oht.

7. Euroopa Liidu keskkonna- ja säästva arengu poliitika on juba pikka aega olnud suunatud loodusressursside raiskamise vähendamisele ja saastamisvastaste meetmete kehtestamisele.
8. Sellesse raamistikku on lisatud ka elektri- ja elektroonikaseadmete romude kõrvaldamine, korduskasutamine ja ringlussevõtt. Nimetatud meetmete eesmärk on hoida ära elektri- ja elektroonikaseadmete kõrvaldamist koos segajätmetega, seades tootjatele kohustuse tagada kõrvaldamine direktiiviga ettenähtud viisil.
9. Direktiivis esitatud meetmete seast väärivad esiletõstmist eriti need, mille eesmärk on *korduskasutamine* (st mis tahes toimingud, kus elektri- ja elektroonikaseadmete romusid või nende komponente kasutatakse samal eesmärgil, milleks need algselt olid ette nähtud, sealhulgas vastuvõtupunkti- desse, turustajatele, ringlussevõtjatele või tootjatele tagastatud elektri- ja elektroonikaseadmete või nende komponentide jätkuv kasutamine) ja *ringlussevõtt* (st jäätmematerjali ümbertöötamine tootmisprotsessis algeesmärgil või muudel eesmärkidel) ning elektri- ja elektroonikaseadmete romude muude taaskasutamiseviiside leidmine, et vähendada jäätmete kõrvaldamist (vt direktiivi artikkel 1 ning artikli 3 punktid d ja e).
10. Nimetatud toimingud, eriti elektri- ja elektroonikaseadmete romude, sealhulgas infotehnoloogia- ja telekommunikatsiooniseadmete korduskasutamine ning ringlussevõtt, võivad varasemast enam sisaldada ohtu, et elektri- ja elektroonikaseadmete romude kogujate või kasutatud või ringlussevõetud seadmete müüjate ja ostjate valdusse võib sattuda seadmetesse talletatud isikuandmeid. Need andmed võivad sageli olla delikaatsed või viidata paljudele isikutele.
11. Kõikidel nimetatud põhjustel peab Euroopa andmekaitseinspektor hädavajalikuks kõikide sidusrühmade (elektri- ja elektroonikaseadmete kasutajad ning tootjad) teavitamist isikuandmetega seotud ohtudest, eriti elektri- ja elektroonikaseadmete olemustükli viimases järgus. Kuigi elektri- ja elektroonikaseadmete majanduslik väärtus on selles järgus

väiksem, võib neis leiduda suurel hulgal isikuandmeid ning seetõttu võib neil olla andmesubjekti ja/või teiste isikute jaoks suur omaväärtus.

III. ETTEPANEKU ANALÜÜS

III.1. Direktiivi 95/46/EÜ kohaldamine

12. Euroopa andmekaitseinspektoril ei ole ettepaneku üldise eesmärgi kohta märkusi ja ta toetab täielikult tehtud algatust, millega püütakse arendada keskkonnasõbralikku poliitikat elektri- ja elektroonikaseadmete romude valdkonnas.
13. Ettepanek ja direktiiv keskenduvad aga üksnes elektri- ja elektroonikaseadmete romude kõrvaldamisega seotud keskkonnohtudele. Ettepanekus ei ole arvesse võetud üksikisikuid ja/või organisatsioone puudutavaid muid elektri- ja elektroonikaseadmete romude kõrvaldamisest, korduskasutamisest või ringlussevõttust tulenevaid võimalikke lisaohte, eriti ohte, mis on seotud elektri- ja elektroonikaseadmete romudes talletatud isikuandmete kohatu omastamise, avaldamise või levitamise võimalusega.
14. On oluline märkida, et direktiiv 95/46/EÜ ⁽⁸⁾ on kohaldatav „iga isikuandmetega tehtava toimingu või toimingute kogumi”, sealhulgas nende „kustutamise või hävitamise” suhtes (artikli 2 punkt b). Elektri- ja elektroonikaseadmete kõrvaldamine võib hõlmata andmetöötlust. Sellest tulenevalt esineb ettepaneku ja asja nimetatud direktiivi vahel kattuvusi ning seega peaks ettepanekuga hõlmatud tegevusvaldkondade suhtes kohaldama andmekaitse-eeskirju.

III.2. Elektri- ja elektroonikaseadmete romude kõrvaldamine ja turvameetmed

15. Euroopa andmekaitseinspektori eesmärk on juhtida tähelepanu märkimisväärsatele ohtudele, mis võivad mõjutada vastutava andmetöötlejana ⁽⁹⁾ tegutsevaid üksikisikuid ja/või organisatsioone, kes puutuvad kokku elektri- ja elektroonikaseadmete romudega, eriti infotehnoloogia- ja telekommunikatsiooniseadmetega, mis kõrvaldamise ajal sisaldavad seadmete kasutajate ja/või kolmandate isikute isikuandmeid. Ebaseaduslik juurdepääs isiklikule teabele, mis mõnikord sisaldab andmete eriliike, paljastades näiteks rassilise või etnilise päritolu, poliitilised vaated, usulised või filosoofilised veendumused, ametiühingusse kuulumise ning tervises seisundi või seksuaalelu andmed (nn delikaatsed andmed), ⁽¹⁰⁾ või sellise teabe avaldamine võib riivata teabega seotud isikute eraelu puutumatust ja väärikust ning asjaomaste üksikisikute või organisatsioonide muid õigustatud huve (näiteks majandushuve).

⁽⁷⁾ Vt komisjoni talituste töödokument, mis on lisatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi ettepanekule elektri- ja elektroonikaseadmete romude kohta (uuesti sõnastatud), Mõjuhinnaang, 3.12.2008, (KOM(2008) 810 (lõplik)) SEK(2008) 2933, lk 17.

⁽⁸⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 95/46/EÜ, 24. oktoober 1995, üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta, EÜT L 281, 23.11.1995, lk 31.

⁽⁹⁾ Vt vastutava andmetöötleja mõiste määratlust direktiivi 95/46/EÜ artikli 2 punktist d.

⁽¹⁰⁾ Vt direktiivi 95/46/EÜ artikkel 8.

16. Üldiselt peab Euroopa andmekaitseinspektor vajalikuks rõhutada vajalike turvameetmete vastuvõtmise olulisust isikuandmete töötlemise igas järgus (algusest lõpuni), nagu ta on oma muudes arvamustes ⁽¹¹⁾ korduvalt avaldanud. See kehtib *a fortiori* tundliku järgu kohta, kus vastutav andmetöötaja kavatseb isikuandmeid sisaldavad seadmed kõrvaldada.
17. Turvameetmete järgimine on sageli isikuandmete kaitse õiguse tõhusa tagamise eeltingimus.
18. Seega oleks vastuoluline kehtestada kohustus (mõnikord kulukate) turvameetmete juurutamiseks isikuandmete tavapärasel töötlemisel (nagu nähakse vajaduse korral ⁽¹²⁾) ette direktiivi 95/46/EÜ artikliga 17) ning samas jäetakse läbi vaatamata sobivate kaitsemeetmete juurutamine elektri- ja elektroonikaseadmete romude puhul.
19. Samuti oleks vastuoluline pidada andmete turvalisuse küsimust sedavõrd oluliseks, et direktiivi 2009/136/EÜ ⁽¹³⁾ artikli 2 kaudu on sisse viidud andmetega seotud rikkumistest teavitamise nõuded, ning samas ei võimaldata tagatise või kaitset elektri- ja elektroonikaseadmete romude kõrvaldamise käigus ja nende korduskasutamisel või ringlussevõtul.
20. Euroopa andmekaitseinspektor avaldab kahetsust selle üle, et ettepanekus ei võeta arvesse elektri- ja elektroonikaseadmete romude kõrvaldamise võimalikke kahjustavaid tagajärgi kasutatud seadmetes talletatud isikuandmete kaitsele.
21. Seda asjaolu ei ole arvestanud ka komisjon oma mõjuhinangus, ⁽¹⁴⁾ kuigi kogemus on näidanud, et vajalike turvameetmete võtmata jätmise elektri- ja elektroonikaseadmete romude kõrvaldamisel võib ohustada isikuandmete kaitset ⁽¹⁵⁾. Asjaspepuutuvate küsimuste keerukuse tõttu (näiteks elektri- ja elektroonikaseadmete romude kõrvaldamise tsükliga seotud seaduslike meetodite, tehnoloogiate ja sidusrühmade paljususe) on Euroopa andmekaitseinspektor seisukohal, et elektri- ja elektroonikaseadmete romude kõrvaldamisega seotud protsesside kohta oleks tulnud läbi viia eraelu puutumatuse ja andmekaitse mõju hindamine.
22. Euroopa andmekaitseinspektor soovib siiski tungivalt arendada selles valdkonnas parimat võimalikku tehnikat eraelu puutumatuse, andmekaitse ja turvalisuse tagamiseks.
23. Selle tõestusena on sidusrühmad, eriti infotehnoloogia- ja elektroonilise side ettevõtted ⁽¹⁶⁾, direktiivi uuestisõnastamisele eelnenud üldsusega konsulteerimise käigus tõstatanud isikuandmete turvalisuse ja kaitsega seotud küsimusi.
24. Samuti tasub rõhutada, et mõni riiklik andmekaitseasutus on välja andnud juhendi, et minimeerida ohte, mis võivad tuleneda vajalike turvameetmete võtmata jätmisest, eriti direktiivi kohaldamisalasse kuuluvate materjalide kõrvaldamisel ⁽¹⁷⁾.
- ⁽¹¹⁾ Vt HP, *Stakeholder Consultation on the Review of Directive 2002/96/EC of the European Parliament and of the Council on Waste Electrical and Electronic Equipment (WEEE)* (konsulteerimine sidusrühmadega Euroopa Parlamendi ja nõukogu elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmeid käsitleva direktiivi 2002/96/EÜ läbivaatamise üle), lk 7–8; DELL (esialgsed märkused), *WEEE Review Policy Options of the stakeholder consultation on the review of directive 2002/96/EC of the European Parliament and of the Council on Waste Electrical And Electronic Equipment (WEEE)* (elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmete poliitika läbivaatamise võimalused konsulteerimisel sidusrühmadega Euroopa Parlamendi ja nõukogu elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmeid käsitleva direktiivi 2002/96/EÜ läbivaatamise üle), lk 2, punktid 1.1 ja 4, punkt 1.3 (3.6.2008); Royal Philips Electronicsi seisukoht ja ettepanek *Stakeholder consultation on the Revision of the WEEE Directive* (konsulteerimine sidusrühmadega elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmeid käsitleva direktiivi 2002/96/EÜ rakendamise üle toimunud neljandale konsultatsioonile), detsember 2006, lk 30: „Andmekaitse ja turvalisus. Mõni jäätmehooldusettevõtte sooviks andmekaitse ja -turvalisuse teavet, eriti arvestades asjaolu, et nende valdusesse satub delikaatseid andmeid” (<http://www.berr.gov.uk/files/file35961.pdf>).
- ⁽¹²⁾ Vt sama direktiivi artikkel 3.
- ⁽¹³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/136/EÜ, 25. november 2009, millega muudetakse direktiivi 2002/22/EÜ universaalteenuse ning kasutajate õiguste kohta elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste puhul, direktiivi 2002/58/EÜ, milles käsitletakse isikuandmete töötlemist ja eraelu puutumatuse kaitset elektroonilise side sektoris, ning määrust (EÜ) nr 2006/2004 tarbija-kaitse seaduse jõustamise eest vastutavate siseriiklike asutuste vahelise koostöö kohta, ELT L 337, 18.12.2009, lk 11.
- ⁽¹⁴⁾ Komisjoni talituste töödokument, mis on lisatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi ettepanekule elektri- ja elektroonikaseadmete romude kohta (uuesti sõnastatud), SEK(2008) 2933, 3.12.2008; vt ka ÜRO Ülikooli ülevaade direktiivist 2002/96/EÜ elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmete kohta (2008), Euroopa Komisjon, Belgia, 2007, lk 273 (http://ec.europa.eu/environment/waste/weee/pdf/final_rep_unu.pdf); „Data security is also an issue — removing personal data from a hard-drive” („Ka andmete turvalisus on probleem. Isikuandmete eemaldamine kõvakettalt”).
- ⁽¹⁵⁾ Vt näiteks BBC võrguväljaandes avaldatud artikkel „Children’s files on eBay computer” („Laste andmed eBay arvutis”) (4. mai 2007), mis räägib sellest, et eBay müügikeskkonnas müüdi kasulaste ja lapsendatud laste isikuandmeid sisaldav arvuti (http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/england/6627265.stm); vt ka BBC võrguväljaandes avaldatud artikkel „Bank customer data sold on eBay” („eBay’s müüdi pangaklientide andmeid”) (26. august 2008), mis räägib sellest, et eBay’s müüdi miljoni pangakliendi isikuandmeid sisaldav kõvaketas (http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/7581540.stm).
- ⁽¹⁶⁾ Landesbeauftragter für Datenschutz und Informationsfreiheit Bremen, *Entwicklung eines Konzeptes zur Löschung und Datenträgervernichtung durch Behörden und Unternehmen*, 16. Mai 2007 (<http://www.datenschutz-bremen.de/rtf/datenloeschung.rtf>); Garante per la protezione dei dati personali, *Electrical and Electronic Waste and Data Protection*, 13. oktoober 2008 (<http://www.garanteprivacy.it/garante/doc.jsp?ID=1583482>), mida nimetatakse ka artikli 29 alusel asutatud andmekaitse töörühma 12. aastaaruandes (*Twelfth Annual Report of the Article 29 Working Party on Data Protection*), 16. juuni 2009, lk 57; vt ka rahvusvahelise andmekaitse ja side töörühma (International Working Group on Data Protection and Telecommunications) soovitus andmekaitse ja elektroonikaromude kohta (*Recommendation on Data Protection and E-Waste*), Sofia, 12.–13.3.2009 (<http://www.datenschutz-berlin.de/attachments/650/675.38.14.pdf?1264671551>).

25. Euroopa andmekaitseinspektor kordab, et direktiiv 95/46/EÜ on kohaldatav isikuandmeid sisaldavate elektri- ja elektroonikaseadmete romude kõrvaldamise järgus. Vastutavad andmetöötajad, eriti need töötajad, kes kasutavad infotehnoloogia- ja telekommunikatsiooniseadmeid, peavad seetõttu täitma oma turvamiskohustusi, et hoida ära isikuandmete kohatu avaldamine või levitamine. Sellel eesmärgil ja et mitte olla vastutav turvameetmete rikkumise korral, peaks avaliku või erasektori vastutav andmetöötaja koostöös andmekaitseametnikega (kui neid on) rakendama isikuandmeid sisaldavate elektri- ja elektroonikaseadmete romude kõrvaldamisel asjakohaseid meetmeid.

26. Kui elektri- ja elektroonikaseadmeid kõrvaldaval vastutaval andmetöötajal puuduvad asjaomaste isikuandmete kustutamiseks nõutavad oskused ja/või tehniline oskusteave, võiks ta selle ülesande usaldada kvalifitseeritud volitatud töötajale (näiteks tugikeskused, seadmete tootjad ja turustajad) vastavalt direktiivi 95/46/EÜ artikli 17 lõigetes 2, 3 ja 4 sätestatud tingimustele. Volitatud töötaja peab omalt poolt kõnealuste toimingute tegemist tõendama ja/või kohustuma neid teostama.

27. Sellest tulenevalt on Euroopa andmekaitseinspektor jõudnud järeldusele, et direktiivi uuesti sõnastatud versiooni keskkonnakaitsesätetes tuleks lisada andmekaitsepõhimõtted.

28. Euroopa andmekaitseinspektor soovib seetõttu nõukogul ja Euroopa Parlamendil lisada praegusesse ettepanekusse erisäte selle kohta, et direktiiv on kohaldatav elektri- ja elektroonikaseadmete romude kõrvaldamise suhtes, ilma et see piiraks direktiivis 95/46/EÜ sätestatud.

III.3. Elektri- ja elektroonikaseadmete romude korduskasutamine või ringlussevõtt ning turvameetmed

29. Kõrvaldamistoimingute eest vastutajaid võiks pidada vastutavateks andmetöötajateks, ⁽¹⁸⁾ sest nad võivad elektri- ja elektroonikaseadmetes hoitavate andmete kohta langetada sõltumatuid otsuseid. Vastutavad andmetöötajad peavad seetõttu kehtestama sisekorra, et vältida elektri- ja elektroonikaseadmete romudes talletatud isikuandmete tarbetut

töötlemist, st toiminguid, mis ei ole rangelt vajalikud elektri- ja elektroonikaseadmete romudes sisalduvate andmete tulemusliku kustutamise kontrollimiseks.

30. Samuti ei tohi vastutav andmetöötaja anda volitamata isikute valdusesse ega lasta neil töödelda elektri- ja elektroonikaseadmetesse talletatud andmeid. Eriti andmekandjate korduskasutuse või ringlussevõtu, st nende taasturustamise korral esineb suurem oht isikuandmete kohatuks avaldamiseks või levitamiseks ning samuti suureneb vajadus hoida ära omavolilist juurdepääsu isikuandmetele.

31. Euroopa andmekaitseinspektor soovib nõukogul ja Euroopa Parlamendil seetõttu lisada kõnealusesse ettepanekusse erisäte, millega keelatakse selliste kasutatud seadmete turustamine, mis ei ole eelnevalt läbinud uusimatele tehnilistele standarditele (näiteks mitmekordne ülekirjutamine) vastavaid vajalikke turvameetmeid seadmetel leiduda võivate isikuandmete kustutamiseks.

III.4. Eraelu kavandatud puutumus ja konstruktsiooniline julgeolek

32. Peatselt valmiv elektroonikaromusid käsitlev õigusraamistik peaks sisaldama peale erisätte seadmete üldisema *ökodisaini põhimõtte* kohta (vt ettepaneku artikkel 4 *tootearenduse* kohta) ka sätte *eraelu kavandatud puutumatuse* ⁽¹⁹⁾ kohta või veelgi täpsemalt seda valdkonda puudutava *konstruktsioonilise julgeoleku* ⁽²⁰⁾ kohta, nagu Euroopa andmekaitseinspektor oma varasemates arvamustes ⁽²¹⁾ juba on avaldanud. Eraelu puutumatust ja andmekaitset peaks elektri- ja elektroonikaseadmete arendamisel võimalikult suurel määral arvesse võtma, et kasutajatel oleks võimalik seadmete kõrvaldamise korral lihtsate vahenditega ja tasuta kustutada seadmetes leiduda võivad isikuandmed ⁽²²⁾.

⁽¹⁹⁾ Põhimõtte üldise rakendamise kohta vt artikli 29 alusel asutatud andmekaitse töörühma ning politsei- ja õiguskooostöö töörühma dokument „The Future of Privacy” („Eraelu puutumus tulevikus”). 1. detsembril 2009 vastu võetud ühine kaastöö Euroopa Komisjoni konsultatsioonile isikuandmete kaitse põhiõiguse õigusliku raamistiku üle, WP 168, lk 3 ja 12; vt ka komisjoni soovitus eraelu puutumatuse ja andmekaitse põhimõtete kohaldamise kohta raadiosagedustuvastust kasutavates rakendustes, K(2009) 3200 (lõplik), lk 8.

⁽²⁰⁾ Vt komisjoni teatis „Euroopa julgeolekualase teadustöö ja innovaatika kava – komisjoni esialgne seisukoht Euroopa julgeoleku-uuringute ja innovatsioonifoorumi olulisemate järelduste ja soovitude kohta”, KOM(2009) 691 (lõplik), lk 6 ja 14.

⁽²¹⁾ Vt näiteks „Euroopa andmekaitseinspektor ning ELi teadusuuringute ja tehnoloogia areng”, poliitiline dokument, 28. aprill 2008, lk 2; Euroopa andmekaitseinspektori arvamus intelligentsete transpordisüsteemide kohta (ELT C 47, 25.2.2010, lk 6); Euroopa andmekaitseinspektori arvamus ravimite ohutuse järelevalve kohta (ELT C 229, 23.9.2009, lk 19).

⁽²²⁾ Vt ka Euroopa andmekaitseinspektori 18. märtsi 2010. aasta arvamus usalduse edendamise kohta infoühiskonnas andmekaitse ja eraelu puutumatuse soodustamise kaudu.

⁽¹⁸⁾ „Vastutava andmetöötaja mõiste on [...] funktsionaalne, kuna selle mõte on määrata vastutus tegelikule mõjutajale ning see põhineb seega tegelikul, mitte vormilisel analüüsil”. Vt artikli 29 alusel asutatud andmekaitse töörühma 16. veebruaril 2010 vastu võetud arvamus nr 1/2010 vastutava andmetöötaja ja volitatud andmetöötaja mõistete määratluse kohta, WP 169.

33. Sellist lähenemisviisi toetab selgelt raadioseadmete ja telekommunikatsioonivõrgu lõppseadmete kavandamist käsitleva direktiivi 1999/5/EÜ artikli 3 lõike 3 punkt c⁽²³⁾ ning direktiivi 2002/58/EÜ artikli 14 lõige 3⁽²⁴⁾.

34. Seetõttu peaksid tootjad eraelu puutumatuse ja turvameetmed tehniliste lahenduste abil seadmetesse sisse ehitama⁽²⁵⁾. Seoses sellega peaks edendama ja toetama algatusi, mille eesmärk on nõustada neid, kes on seotud isikuandmete kustutamisega enne elektri- ja elektroonikaseadmete romude kõrvaldamist (sealhulgas selleks otstarbeks valmistatud tasuta tarkvara tootjad)⁽²⁶⁾.

IV. JÄRELDUSED

35. Eespool öeldut arvesse võttes soovib Euroopa andmekaitseinspektor andmekaitseasutustel, eriti artikli 29 alusel asutatud tööühma kaudu, teha tihedat koostööd Euroopa andmekaitseinspektoriga elektri- ja elektroonikaseadmete romude kõrvaldamisega seotud algatustes, konsulteerides piisavalt varajases järgus enne asjaomaste meetmete loomist.

36. Võttes arvesse konteksti, milles isikuandmeid töödeldakse, soovib Euroopa andmekaitseinspektor lisada ettepanekusse järgmised erisätted:

- elektri- ja elektroonikaseadmete romusid käsitlev direktiiv on direktiivi 95/46/EÜ suhtes piiranguteta kohaldatav;

⁽²³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 1999/5/EÜ, 9. märts 1999, raadioseadmete ja telekommunikatsioonivõrgu lõppseadmete ning nende nõuetekohasuse vastastikuse tunnustamise kohta artikli 3 lõige 3 (EÜT L 91, 7.4.1999, lk 10): „Komisjon võib [...] otsustada, et teatavatesse seadmeklassidesse kuuluvad seadmed või konkreetsed tüüpi seadmed peavad olema valmistatud sel viisil, et [...] need sisaldavad turvaseadmeid, et tagada kasutajate ja abonentide isikuandmete ja eraelu puutumatuse kaitse [...]”

⁽²⁴⁾ „Vajaduse korral võib vastu võtta meetmed tagamaks, et lõppseadmete konstrueerimine on kooskõlas kasutajate õigusega kaitsta oma isikuandmeid ja kontrollida nende kasutamist vastavalt direktiivile 1999/5/EÜ ja nõukogu 22. detsembri 1986. aasta otsusele 97/95/EMÜ standardimise kohta infotehnoloogia ja telekommunikatsiooni valdkonnas.” Vt ka sama direktiivi põhjendust 46, mida nimetatakse joonealuses märkuses 13.

⁽²⁵⁾ Selle tegevussuuna poolt vt ka V. Reding, programmikõne andmekaitsepäeval, 28. jaanuaril 2010 Euroopa Parlamendis Brüsselis, KÕNE/10/16: „Ettevõtted peavad kasutama oma innovatsioonivõimet eraelu puutumatuse ja isikuandmete kaitse parandamiseks juba päris arendustsükli algusest peale. Eraelu kavandatud puutumatuse põhimõtte teenib nii kodanike kui ka ettevõtjate huve. Eraelu kavandatud puutumatust viib üksikisiku parema kaitsmiseni ning samuti uute teenuste ja toodete usaldamiseni, mis omakorda mõjub positiivselt majandusele. Ma olen näinud mõnda julgustavat näidet, kuid teha on veel palju.”

⁽²⁶⁾ Vt näiteks Royal Canadian Mounted Police, B2-002, *IT Media Overwrite and Secure Erase Products* (IT-meedia ülekirjutamise ja andmete turvalise kustutamise tooted) (05/2009), <http://www.rcmp-grc.gc.ca/ts-st/pubs/it-ti-sec/index-eng.htm>

- keelata selliste kasutatud seadmete turustamine, mis ei ole eelnevalt läbinud uusimatele tehnilistele standarditele vastavaid vajalikke turvameetmeid seadmetes leiduda võivate isikuandmete kustutamiseks;

- eraelu kavandatud puutumatuse või konstruktsioonilise julgeoleku põhimõtte arvestamine: eraelu puutumatust ja andmekaitset peaks elektri- ja elektroonikaseadmete arendamisel võimalikult suurel määral arvesse võtma, et kasutajatel oleks võimalik seadmete kõrvaldamise korral lihtsate vahenditega ja tasuta kustutada seadmetes leiduda võivad isikuandmed.

37. Euroopa andmekaitseinspektor soovib seetõttu tungivalt teha ettepanekus lähtuvalt direktiivist 95/46/EÜ järgmised muudatused:

- põhjendus 11: „Lisaks peaks käesolev direktiiv olema kohaldatav, ilma et see piiraks andmekaitsealaste õigusaktide, eriti direktiivi 95/46/EÜ kohaldamist. Kuivõrd elektri- ja elektroonikaseadmed on lai tooterühm, mis hõlmab mitmesuguseid isikuandmete talletamist võimaldavaid vahendeid (näiteks infotehnoloogia- ja telekommunikatsiooniseadmed), võib nende kõrvaldamine, eriti korduskasutamine ja ringlussevõtt, sisaldada elektri- ja elektroonikaseadmete romudes talletatud isikuandmetele omavolilise juurdepääsu ohtu. Seetõttu peaks eraelu puutumatust ja andmekaitset elektri- ja elektroonikaseadmete arendamisel võimalikult suurel määral arvesse võtma, et kasutajatel oleks võimalik seadmete kõrvaldamise korral lihtsate vahenditega ja tasuta kustutada seadmetes leiduda võivad isikuandmed.”;

- Artikli 2 lõige 3: „Käesolev direktiiv on kohaldatav, ilma et see piiraks andmekaitsealaste õigusaktide, eriti direktiivi 95/46/EÜ kohaldamist.”;

38. Lisaks eespool öeldule peab Euroopa andmekaitseinspektor vajalikuks järgmiste muudatusettepanekute arvessevõtmist:

- Artikli 4 lõige 2: „Liikmesriigid peavad innustama võtma meetmeid, mille abil edendada selliste elektri- ja elektroonikaseadmete arendamist ja tootmist, mis hõlbustavad neis sisalduvate isikuandmete kustutamist seadmete kõrvaldamisel.”;

- Artikli 8 lõige 7: „Liikmesriigid peavad tagama, et kogutud ja isikuandmeid sisaldavaid elektri- ja elektroonikaseadmete romusid, mida töödeldakse nende ringlussevõtuks või korduskasutuseks, ei turustataks enne seda, kui need isikuandmed on parima võimaliku tehnika abil eemaldatud.”;

-
- Artikli 14 lõige 6: „Liikmesriigid võivad nõuda, et tootjad ja/või turustajad annaksid isikuandmeid sisaldavate elektri- ja elektroonikaseadmete kasutajatele näiteks kasutusjuhendis või müügikohas teavet vajaduse kohta kustutada isikuandmed, mida elektri- ja elektroonikaseadmed võivad sisaldada enne kõrvaldamist.”

Brüssel, 14. aprill 2010

Peter HUSTINX
Euroopa andmekaitseinspektor
